

- 1 -

Senyors:

Vulle aprofitar l'oportunitat d'aquest moment singular en els annals de la Renaixença valenciana, singular perquè no s'havia pogut arribar encara a estendre uns títols d'aprofitament d'estudis gramaticals de llengua valenciana i a celebrar un homenatge als estudiosos de les qüestions gramaticals nostres en una sessió pública com la present.

L'ocasió i l'auditori són immillorables per a que jo, que m'he dedicat durant més de trenta anys a estudiar i a ensenyar el valencià diga unes paraules sobre la gramàtica i la llengua valencianes.

El tema és ampli, massa ampli per a una intervenció com ara és convenient que siga la meua. El tema és d'unes dimensions per a ocupar tota una Conferència, o més d'una, o bé un llibre, i ara vos declare que no defugiria una nova oportunitat per tal de desenvolupar la tesi que ací només apuntaré: La Gramàtica no ha de matar la Llengua.

En efecte; la missió de la Gramàtica és la de canalitzar el llenguatge, això és, la llengua viva, la llengua popular, els parlars comarcals, cap a la llengua literària. Però no la d'encartonar l'idioma mitjançant la reglamentació fèrria.

Dit açò i d'aquesta manera algú podria creure que el meu concepte personal de la Gramàtica és un poc trivial. De cap de les maneres. Tinc un concepte rígid de la Gramàtica; però la meua rigidesa és relativa de tal manera que entenc que al llenguatge escrit s'ha d'aplicar la reglamentació de la convenient vestidura, s'ha d'aplicar la normalització ortogràfica, d'una manera científica; però en aquesta rigidesa s'han d'incloure aquells punts d'ortografia vacil·lants; és a dir, que ens cal acceptar encara, per causa de l'estat de l'actual renaixença literària i de la davallada lingüística creixent, fenòmens contradictoris però reals, patents fins al menys dotat de la facultat d'observació.

Perquè un dels més greus problemes que es presenten al gramàtic de la nostra llengua és el valorar les interferències que fan a la llengua valenciana les altres llengües, veïnes o no, més cultivades o més divulgades pel contingut cultural llur.

Si cal una rigidesa ortogràfica, cal així mateix una rigidesa sintàctica. Les paraules no es poden posar arbitràriament en les frases. S'ha de parlar segons un ordre intelligent i, al mateix temps segons l'ànima del nostre idioma que, per ser un cos viu, és dinàmic i té una manera racional - racional per la pròpia raó de la seua vida - i especial de construir les frases, d'enllaçar les oracions.

Quina ha de ser l'actitud del fonetista i gramàtic actuals davant el fet de la diversitat de pronúncies comarcals valencianes? Quins fonemes cal acceptar i representar ortogràficament dins la llengua escrita, literària?

Quina ha de ser l'actitud del gramàtic actual davant la diversitat morfològica, ~~que trobem~~, tan rica, que trobem en els comarcals i sones valencians?

El gramàtic ha de tindre per a la morfologia i per a la fonologia menys rigidesa que per a la sintaxi i per a l'ortografia perquè la cosa viva que és la llengua no pot constrenyir-se a una dura reglamentació. I si això es fera la Gramàtica, divorciant-se del llenguatge cada volta més, es mataria a si mateixa i l'idioma seguiria el seu camí allunyant-se més i més de les regles gramaticals.

Quins problemes més greus per al gramàtic d'ara, per al gramàtic que ha de servir una renaixença literària com és la que ~~estem~~ estem vivint! No fer-ne poc i no fer-ne massa, heus ací la qüestió. Reglamentar allò que calga i reglamentar-ho de la manera que més convinga a la renaixença, segons l'ànima de la llengua. Es una labor per als lingüistes apassionats però serens - i no vullgueu encontrar paradoxa en aquestes paraules; no és una labor de filologia científica ronca, de lingüística freda. Per tal de refer una literatura a base d'una llengua en ràpida evolució com ara és la nostra, cal tanta intel·ligència com instint. I dic açò perquè no m'oblidi

de la Història.

PANORAMA GREC: Plató es consagra a estudis gramaticals en la seua obra Cràtylus; troba un continuador en en el seu deixeble Aristòtil. Més tard apareix la Gramàtica grega de Dionís el Traci després d'haver seguit les lliçons d'Aristarc. La Gramàtica de Dionís, però, no era per als grecs, sino per als romans que no en sabien, de grec.

PANORAMA ROMA: Els estudis gramaticals arrelaren a Roma profundament. I es produïx l'època brillant de Varron, Ciceró i Juli César. Els bàrbars invadixen els territoris del llatí; s'apaga el caliu de la Gramàtica i el grec i el llatí moren. El llenguatge viu, es transforma, evoluciona, per manca de cultiu entre altres causes i naixen nous idiomes, el nostre entre ells.

PANORAMA DEL RENAIXEMENT: La Gramàtica, amb la cultura, pren revifalla en temps de Casiodor, sant Isidor de Sevilla i Carle-Magne per a viure amb esplendor en el Renaixement. Es giren els ulls a Grècia i a Roma. Aquelles llengües eren mortes ja i els esforços gramaticals no aconseguixen fer-les revivre: següen mortes als llibres. Es volia parlar l'idioma mort i es rebujava el llenguatge viu, com a indigne. Doncs bé; han passat els segles. Hi ha gramàtiques grega i llatina; però el llatí és mort i el grec clàssic és mort també. Els gramàtics, els lingüistes del Renaixement no encertaren. Els faltà l'instint, a aquells homes tan savis, tan intel·ligents.

Que no ens passe igual, a nosaltres; que sapiem resoldre aquells problemes que anotarem abans al major profit de la llengua valenciana.

Aquests cursos orals i per correspondència que fa uns anys venim professant amb l'ajuda de bons amics i bons col·laboradors al Rat-Penat, i aquesta Gramàtica Valenciana elemental que havem redactat, són les majors aportacions que jo he fet per a millorar la millor canalització de la llengua.

Moltes alegries, moltes satisfaccions he tingut durant aquesta trentena d'anys; però una de les més grans és la

d'avui. I sou vosaltres, alumnes presents i absents dels Cursos de Gramàtica Valenciana, els qui em proporcioneu tan profundes satisfaccions.

7